

Vrijdag 29 oktober 1915 – ochtendeditie

Tewerkstelling van geïnterneerden.

Te Hengelo zullen aan de machinefabriek, de fabriek der N.V.G. Dijkers en C° en aan de H.E.E.M.A.F. een 80 geïnterneerde Belgische militairen uit Harderwijk aan het werk worden gesteld. Achter de H.E.E.M.A.F. wordt een houten loods voor hen gebouwd.

De commandant van het veldleger, het militair gezag uitoefenend in Noord-Brabant, Limburg en Gelderland ten zuiden van de Nederrijn, buiten de stellingen en afzonderlijke forten, heeft aan Frans van Loon, geboren te Antwerpen, wonende te Essen (België) de toegang tot en het verblijf binnen het in staat van beleg verklaarde deel van genoemd gebied ontzegd, omdat zijn aanwezigheid voor de rust en de algemene veiligheid wordt geacht gevaarlijk te zijn.

De zaak Cavell.

Parijs, 27 oktober. De commissie van buitenlandse aangelegenheden uit de kamer heeft met algemene stemmen de volgende motie aangenomen, die door Deschanel aan het Engelse Lagerhuis zal worden overgelegd:

“De leden der commissie voor buitenlandse aangelegenheden uit de Kamer, diep bewogen over het tragische einde van miss Cavell, richten aan de leden van het Lagerhuis de betuiging van hun eerbiedige bewondering voor de edele heldin en vertolken de gevoelens van smart en verontwaardiging aan al hun ambtgenoten over de terechtstelling.

Londen, 28 oktober. In het Lagerhuis heeft een lid een vraag gesteld omtrent de wettigheid der terechtstelling van mej. Cavell, in verband met het feit dat België's onzijdigheid was gewaarborgd door de

mogendheden, onder wie Pruisen. Grey heeft geantwoord: Het schijnt mij onnodig in dit geval punten van technisch-wettelijke aard te bespreken. De afkeuring van de terechtstelling, die over de gehele wereld is gebleken, berust op hogere overwegingen dan van zuiver wettelijke aard.

Rome, 28 oktober. De afgevaardigde Altobelli geeft de volgende motie aan het bureau der Kamer van afgevaardigden gezonden.

De kamer, vervuld met afgrijzen, verklaart dat de laffe moordenaars van miss Cavell buiten de beschaafde mensheid staan, dat zij getrouw zijn gebleven aan de barbaarse geest die hun oorlog beheerst, dat zij meedogenloos en wreed jegens miss Cavell zijn opgetreden, zelfs na haar dood, door te weigeren dat haar lijk werd begraven in de Ecole des Infirmières, waarvan de heldhaftige vrouw de ziel en de beweegkracht is geweest.

Voor de officiële uitgave van de Belgische regering: “De Schending van het Volkenrecht in België”, welke de officiële verslagen van de commissie van onderzoek en uittreksels van de herderlijke brief van kardinaal Mercier, aartsbisschop van Mechelen, omvat, heeft de Belgische minister van staat J. van den Heuvel een voorwoord geschreven.

Onder het motto Pro luce et pro jure (voor licht en voor recht) begint hij aldus:

Dit boek is een relaas van gruwelen. Koel en onpartijdig, als in een gerechtelijk proces-verbaal, staan de afschuwelijkste misdrijven er in vermeld. Het is de methodische opgave, in haar pakkende werkelijkheid, van de euvel daden door de Duitse troepen bedreven ten gevolge van de ridderlijke en heldhaftige weerstand van het Belgische volk. Geen mens zal het doorbladeren zonder te ijzen van

afschuw. En nochtans, het onderzoek is niet ten einde; tot verscheidene streken kon het totnogtoe niet doordringen; niet al de slachtingen en verwoestingen komen er in voor! Slechts een gedeelte der feiten is bekend. Naarmate België zal ontzet worden, zal het floers der onwetendheid voor ons opgaan; de lijst der misdrijven en euvel daden zal nog merklijk moeten verlengd worden.

Voor de eer van het mensdom en van de twintigste eeuw, zou men wensen niet gedwongen te zijn geloof te hechten aan al de gruwelen begaan ver van het slagveld, als het ware achter de coulissen van het oorlogstoneel.

Helaas! geen twijfel is mogelijk. Dit boek is de beknopte samenvatting, synthetisch, klaar en nauwkeurig, van getuigenissen afgelegd door rechtstreekse getuigen, die de feiten, waarvan zij gewaagden, gezien, met eigen ogen gezien hebben; enkelen hebben zelfs folteringen verduurd of om hun dierbaren meegeleden.

Allen hebben gesproken met opgekropt gemoed, met de ogen vol tranen.

Door onwraakbare bewijzen is hun getuigenis bevestigd.

Aan het slot van zijn voorwoord verklaart de schrijver dat zich de volgende algemene conclusies opdringen:

Eerst en vooral een hooghartig en krachtig protest van het gekrenkte rechtsbewustzijn. Dat protest vindt uiting thans niet alleen in de landen die tegenover Duitsland staan, maar ook in de Europese neutrale naties en in de landen van overzee.

Maar, er mag meer komen! Het protest getuigt slechts van dood geloof, bepaalt het zich bij welsprekende redenen, bij doemende verontwaardiging. Het moet zijn uiting vinden in positieve daden.

De Haagse conventies, hun geest, hun voornaamste bepalingen, werden niet in het minst geëerbiedigd. Welke teleurstelling voor hen, die gemeend hadden, in dergelijke overeenkomsten het middel gevonden te hebben om weldra de droom van een bestendige vrede te verwezenlijken. Wachten wij ons evenwel tot het andere uiterste over te slaan. Laten wij niet met minachting op die verdragen neerkijken, als zouden het wapens zijn, die, reeds bij de eerste grote proef, ondoelmatig werden bevonden, verroest vooraleer dienst te hebben gedaan. Men mag niet menen dat het systeem der Haagse verdragen voor goed machteloos gebleken is, ook niet dat het alle macht in zich besluit ... Duidelijk komen de oorzaken van hun broosheid aan de dag: het zijn heerlijke juridische constructies, maar onvoltooid, waaraan stutturen ontbreken.

De leemten dienden gedempt en de achterpoortjes, die schreeuwende misbruiken doorlaten, gesloten.

Zouden geen bepaalde verbodsbepalingen te formuleren zijn wat betreft gijzelaars, burgerlijke gevangenen, de zogenaamde "represailles", en de schandelijke leer der collectieve solidariteit? Zouden de oorlogsmiddelen niet meer beperkt kunnen worden, waar zij in de huidige toestand der wetenschap, meer de onzijdigen, de niet-strijdenden, dan de oorlogvoerenden treffen: zo het gebruik van onderzeese mijnen, het werpen van bommen uit vliegtuigen? Zou het niet van gewicht zijn uitdrukkelijk te verklaren dat de onzijdigen, zonder hun neutraliteit in gevaar te brengen, in beide kampen kunnen deel uitmaken van commissies belast met het nagaan van de door de tegenstander begane rechtsmisbruiken?

Aangezien, tenslotte, de contracterende mogendheden, in het verdrag betreffende de oorlogswetten, zich verbonden hebben, aan hun krijgsmacht instructies overeenkomstig het daarbij behorend reglement te verstrekken, ware het niet praktisch, dat iedere staat

op straf zichzelf in de ban der naties te slaan, binnen een zeker tijdsbestek te 's Gravenhage de instructies zal deponeren, welke hij aan zijn troepen gegeven heeft, ten einde hun het reglement te doen kennen en het te doen naleven?

Het zou echter niet volstaan het werk van 1899 en van 1907 aan te vullen. Sancties dienden voorzien: en dat is het neteligste deel van het probleem. Algemene afkeuring, hoe machtig ook, kan wel eens zonder invloed zijn om zekere staten, ter wille van de bijzondere mentaliteit door de regeerders in de natie gewekt en bestendigd. Zullen de neutralen, passief, onverschillig bijna, in de begane inbreuken blijven berusten, alsof, - zoals de heer Roosevelt terecht deed aanmerken, - zij geen deel hadden aan de aangegane verbintenissen, en niet te vrezen hadden zelf, eens of morgen, dezelfde lijdensgeschiedenis te moeten doorleven?

Benevens deze algemene conclusies, welke tot vroegere of latere hervormingen aansporen, dient de aandacht ook gevestigd op conclusies, welke in het bijzonder het zo wreed beproefde en geteisterde België betreffen.

De massa-uitwijking van zijn bevolking is te wijten aan en gewettigd door de begane gruweldaden. Moedig is ze en innig gehecht aan de geboortegrond, toch is ze, radeloos, gevloeden. Zonder dak, zonder stede, achtervolgd door dreigementen, door het zwaard en het vuur, is zij ginds ver bij de milde, meewarende ziel van het Hollandse, Franse en Engelse volk een schuiloord gaan afsmecken.

Zodra mogelijk, zal ten laste der schuldigen aan het bedreven kwaad, een drievoudig vonnis moeten gewezen worden:

Een veroordelend vonnis ten laste der leiders van de oorlog die, alle recht en billijkheid ten spijt, België's neutraliteit hebben geschonden

en vervolgens het arme land al de gruwelen van een ongeëvenaarde woestheid hebben doen onderstaan.

Een strafvonnis. Het volstaat niet de daders der begane wreedheden in het aanschijn der geschiedenis te schandvlekken, zij moeten worden geïdentificeerd, voor een regelmatige rechtsmacht gedaagd en de voor hun daden verdiende straf ondergaan.

Een vonnis tot vergoeding. Wanneer eens de rekening zal gemaakt worden, zal aan België een ruime vergoeding moeten toegekend worden. De garanderende mogendheden hebben die vergoeding tot de eerste van hun eisen gemaakt. Helaas, haar bedrag mag nog zo hoog zijn, steeds zal de vergoeding ontoereikend en onvolledig blijken. Welke onherstelbare stoffelijke verliezen, voor dezen, terwijl zij nooit datgene zullen terugvinden wat zij bij het stilvallen van het economisch leven verloren, - voor anderen omdat het hun niet mogelijk zal zijn het precies bewijs aan te brengen voor al hetgene zij door plundering, brandstichting of bij overhaaste vlucht hebben ingeboet! Welke onherstelbare verliezen aan mensenlevens! Doden verrijzen niet. En wie zal ze tellen, die velen welke tengevolge van onrust, doodsangst en pijnigingen, voor de tijd verouderd zijn of in de bloei en de kracht van hun jaren geknakt!

Wanneer deze lange en vreselijke oorlog zal ten einde zijn, zal België met fierheid op het verleden mogen terugblikken, met fierheid te toekomst mogen tegemoet zien. Het zal aanspraak hebben op de eerbied van iedereen. Bij de kroon der loyaliteit, die het verdiend heeft voor zijn edele houding, bij de kroon der heldhaftigheid, gewonnen door zijn klein leger onder de leiding van de dappersten onder de vorsten, zal het de kroon des onheils mogen dragen, onder smart en lijden door zijn arme kinderen gevlochten.

Van Belgische zijde.

De Belgische legatie te 's Gravenhage meldt:

Duitsland heeft het trachten voor te stellen, toen de geallieerden troepen te Saloniki ontscheept hadden, dat deze daad van Frankrijk en Engeland een schending van de Griekse neutraliteit vormde, gelijk staande met de handelswijze van Duitsland tegenover België. Inderdaad verdedigen de Kölnische Zeitung en de Norddeutsche Allgemeine Zeitung deze mening in artikelen, de 7^e oktober verschenen. Deze artikelen moeten dienen, evenals de vroeger verschenen artikelen over de waardeloosheid van het verdrag van 1839 en over de beweerde schending van de neutraliteit door België zelf, om op te komen tegen de algemene afkeuring waaraan Duitsland heeft blootgestaan ten aanzien van zijn aanval op België.

Juridisch zowel als feitelijk bestaat er geen enkele overeenkomst tussen het geval van Duitsland en dat van Griekenland.

In 1839 hebben Oostenrijk, Groot-Brittannië, Frankrijk, Pruisen en Rusland de onafhankelijkheid van België gewaarborgd. Tegelijkertijd heeft België zich verbonden, dezelfde neutraliteit in acht te nemen tegenover alle staten.

Deze wederzijdse verplichting wil met andere woorden zeggen, dat Duitsland beloofd heeft, zich nooit door een noodzakelijkheid, welke ook, te laten bewegen, door België te trekken, en dat België zich verplicht heeft voortdurend ten aanzien van alle landen een houding van onpartijdigheid in acht te nemen en zich te onthouden van elke daad, strekkende om het ene land te begunstigen ten koste van het andere. Deze bij verdrag geregelde neutraliteit betekent het bovenstaande of ze betekent helemaal niets. Het is duidelijk, dat het doel van het Neutraliteitsverdrag juist is, aan elk der contractanten te verbieden van het onzijdig verklaarde grondgebied gebruik te maken met een strategisch doel, onder welke omstandigheden ook.

Aan een der oorlogvoerende partijen toe te staan zich te beroepen op de noodzakelijkheid om de neutraliteit te schenden, van het gebied, waarvan zij de onschendbaarheid gewaarborgd heeft, zou van de zijde van de gewaarborgde een vijandelijke daad tegen de andere oorlogvoerende partij zijn.

De 2^e augustus 1914 heeft Duitsland met de blote bewering zonder aanwezigheid of bewijs van het bestaan van het geval van overmacht, de herroeping geëist van de verplichtingen van België.

De eer en de nationale onafhankelijkheid eisten, dat België antwoordde, zoals het dat gedaan heeft, en dat het zich met alle middelen, waarover het beschikte, verzette tegen de volvoering van de Duitse plannen.

Griekenland is toevallig neutraal, door een daad, voortvloeiende uit zijn eigen wil, omdat het die neutraliteit in zijn belang achtte. Door dit besluit te nemen heeft het zijn wil uitgesproken, buiten het internationale conflict te blijven. Het kan op dit besluit terugkomen. De andere staten zijn verplicht zijn neutraliteit te erkennen en te eerbiedigen, zolang Griekenland er niet van zal afwijken.

Sedert de maand februari heeft de voorzitter van de ministerraad, de heer Goenaris, zijn medewerking tegen de Turken afhankelijk gesteld van het zenden van een Frans-Engels expeditieleger, sterk genoeg, om Griekenland tegen een Bulgaarse aanval te beschermen. Nog zeer onlangs, riep Wenizelos krachtens het bondgenootschappelijk verdrag tussen Griekenland en Servië, op zijn beurt de hulp der geallieerden in, die hij als een zeker middel beschouwde om van de kroon de mobilisatie van het Griekse leger te verkrijgen.

De president van de Griekse ministerraad heeft inderdaad geprotesteerd tegen de ontschepping van de geallieerden, maar zijn

protest was geheel en al formeel en had om zo te zeggen een verontschuldigend karakter, d.w.z., dat het slechts werd geuit, voor zover de “casus foederis” met Servië zich niet zou voordoen.

Reeds vroeger had Griekenland geen enkel bezwaar gemaakt tegen het kiezen van de eilanden Lemnos en Mytilène als basis voor de ontscheping van de geallieerde troepen, die voor de Dardanellen werden gezonden, en in zijn rede van 11 oktober heeft de heer Zaimis te kennen gegeven, dat Griekenland een vriendschappelijke houding zou aannemen tegenover de troepen der geallieerden die te Saloniki zouden worden ontscheept. Uit die verschillende verklaringen blijkt, dat het trekken van de geallieerden over het Griekse grondgebied door Griekenland zelf niet wordt beschouwd als een schending van zijn neutraliteit, en nog minder als een vijandelijke daad.

België had inderdaad het grootste belang en koesterde de vurigste wens, buiten het Europees conflict te blijven.

Het werd door geen enkel verlangen naar verovering gedreven en de trouw, waarmee het gedurende meer dan 80 jaar zijn internationale verplichtingen was nagekomen kon het de overtuiging schenken, dat geen van zijn gezanten zijn woord zou breken.

Toen, tegen zijn rechtmatige verwachting, de schending van zijn grondgebied plaats had, heeft België niet alleen geprotesteerd, doch het heeft dit protest ondersteund met alle middelen, die in zijn macht stonden: Griekenland daarentegen, vrij om over zichzelf te beschikken, heeft deelgenomen aan de politieke oorlogen van 1812 en 1813 en het traktaat van Boekarest getekend, dat in zijn voordeel een nieuwe orde van zaken heeft gegrondvest, die door Servië's vernietiging bedreigd wordt.

Een verdrag van bondgenootschap verbindt het met Servië en de meerderheid van het land heeft zijn bedoeling te kennen gegeven er trouw aan te blijven. Juist ten einde het traktaat van 1913 te handhaven en om de bondgenoot van Griekenland te steunen, trekken de Frans-Engelse troepen over het grondgebied van dit land. Ver van zich met kracht tegen de troepen der geallieerden te verzetten hebben de Griekse autoriteiten alle maatregelen genomen om hun ontschepping en hun overbrenging naar Servië te vergemakkelijken. De autoriteiten te Saloniki hadden bevel ontvangen met de geallieerden mee te werken. Hun goede beschikkingen evenals hun steun zijn onophoudelijk gebleken; volgens het blad "Patria" hebben de minister van openbare werken en de generaal van het 3^e Griekse legerkorps te Saloniki gezamenlijk met de Franse officieren de onderdelen van de landing en het vervoer der troepen geregeld.

In geen enkel opzicht, ook niet uit een tijdelijk oogpunt mag dus het trekken van de troepen der geallieerden door Saloniki worden gelijkgesteld met de afschuwelijke daad, waarvan België het slachtoffer werd.

De tegenwoordige toestand der nijverheid in Henegouwen.

Brussel, 27 oktober.

Verschillende berichten stellen ons in staat een denkbeeld te geven van het voor België zo belangrijke nijverheidsgebied Henegouwen, dat, naast Luik en Gent, over welke laatste plaats ik voor enkele dagen een kort overzicht kon geven, het belangrijkste centrum van arbeidersbevolking van België vormt. Nu de winter voor de deur staat, wordt het dubbel belangrijk hierover het een en ander mede te delen.

In de mijnbekkens is sedert half september grotere levendigheid ingetreden door een verhoogde vraag naar steenkolen voor huishoudelijk gebruik; de kanalen vertonen een ongewone levendigheid door de vele transporten en aan het station Haine-St. Pierre, waar de formatie der kolentreinen plaats vindt, ziet men dagelijks 12 tot 1500 wagens opladen en tot zeventig goederentreinen vertrekken. De prijzen zijn 30 tot 31,50 F per ton. De handen voor dit alles worden nu vermeerderd door de werklozen uit de metaalfabrieken, die, liever dan leeg te lopen, zich laten aanwerven bij de mijnen, waardoor ook in de loonstandaard een lichte verbetering is ingetreden. Het aantal werkdagen per week is in het bekken van Charleroi en de Borinage dan ook vier tot vijf per week.

Met de cokesnijverheid gaat het veel minder goed, omdat de fabrieken daarvan nog grote voorraden hebben; de maandelijksse productie bedraagt hier 40.000 ton. Echter brengen hier bestellingen van de suikerfabrieken, die een nieuwe campagne gaan openen, en van het onzijdige buitenland enig leven aan, waarbij echter rekening moet worden gehouden met de bekende moeilijkheden van velerlei aard, welke zich bij het vervoer naar ons land voordoen en voor deze industrie het werk zeer onzeker en ongeregeld maken, zodat hier de toestanden vaak van week tot week verandering ondergaan.

In de metaalnijverheid ziet het er, bij gebrek aan grondstoffen, nog altijd allesbehalve gunstig uit. De smelterijen lijden vooral zeer en de pletterijen hebben maar bedroevend weinig werk. Zo zijn de grote werkplaatsen te Boussu geheel stilgelegd en werkt men elders met een zeer verminderd personeel: anderen, zoals Boël, houden de werklieden bezig met uitbreiding of verbetering der fabrieksgebouwen. In deze afdeling is de toestand dus zeer kritiek.

In de glasindustrie zijn twee fabrieken van zins hun poorten weer te openen, maar ook hier doen zich grote moeilijkheden voor. De werklieden eisen een loonsverhoging van 25 procent en de benodigde kolen zijn bijna niet te krijgen. Deze laatste komen gewoonlijk uit de Borinage en deze mijnen moeten eerst, bij rekwisitie, aan de gasfabrieken leveren, zodat er weinig voor de glasindustrie overblijft, en ook hier een algemene herleving nog wel lang op zich zal laten wachten.

De fabrieken van porselein en aardewerk werken op zeer beperkte voet, daar de voorraden zich hier reeds hoog hebben opgestapeld. Een heel enkele dezer fabrieken kan wat meer arbeid geven, dank zij bestellingen uit Nederland; o.a. schijnt dit het geval te zijn bij de Société céramique de Haine-St. Pierre, firma Monsen.

In de houtindustrie ligt de afdeling timmerhout geheel stil en kan alleen wat gewerkt worden aan brand- en mijnhout; de steengroeven zien bij de naderende winter vanzelf de toch al niet grote werkzaamheden nog verslappen, al komen ook hier enkele bestellingen uit Nederland nog wat vertier brengen. Zo levert de Société anonyme des carrières du Hainaut te Soignies op dit ogenblik de hardsteen voor het nieuwe stadhuis te Rotterdam, hetgeen alweer velen voor werkloosheid behoedt.

Ondanks alle pogingen om in het zo belangrijk industriecentrum de arbeid wat te doen herleven, stuiten zij dus af op een reeks onoverkomelijke bezwaren, welke alle weer op elkaar inwerken en daardoor de oplossing van het vraagstuk zo mogelijk nog moeilijker maken. Dat het aantal werklozen in Henegouwen dan ook nog groot is, spreekt vanzelf; op eind juli (latere cijfers staan mij niet ten dienste) bedroeg hun aantal: 123.731 volslagen werklozen met 68.198 vrouwen en 94.257 kinderen en 9258 gedeeltelijk werklozen met 5256 vrouwen en 12.636 kinderen.

Vrijdag 29 oktober 1915 – avondeditie

Parijs, 28 oktober. Officiële mededeling:

Hevige, aanhoudende artillerieactie in België op het front Het Sas-
Steenstrate.

J. Demaegt doet in Vrij België mededeling van een brief van een jonge
Belgische vrijwilliger. Ter inleiding van die brief schrijft hij, de oom
van de briefschrijver, o.m. dit:

Zou hij achttien geweest zijn, toen hij vertrok? Ik denk het niet. In alle
geval, op de dag dat hij heenging als vrijwilliger, kwam hij me voor als
een teer jongske, schier een kind, met snorloze lip, blauwe zachte
ogen, bedeesde gebaren.

Ik geloof zelfs, dat telkens hij per fiets door Antwerpens straten trok,
zijn moeder beefde voor “haar kleine”. Hij mocht eens onder een
tram geraken of in de dokken tuimelen! Nog een beetje, en ze zou
hem verboden hebben in juli op het ijs te gaan. Zo doorverzorgde,
door vertroetelde, doorbedierf zij haar enig kind. Hij was voor haar de
kleine, onbeholpen kleuter gebleven, die moeders rok niet mocht
verlaten.

Maar die kleuter was – ondanks moeders bange, omslachtige, al te
voorzichtige opvoeding – opgegroeid tot een kerel, tot een Belg.
Nauwelijks had hij vernomen, dat het land zijn zonen riep, of hij stond
klaar bij de eerste ploeg vrijwilligers.

Een jaar en meer is sedertdien verlopen. Nu verbeeld ik mij Rafaël –
zo heet hij – als een struise, stevige, potige jongen, lenig en fris,

ongerept, onverzwakt, vlamvurig – een Belgische soldaat van het klaarste water ...

Van de brief van Rafaël nemen wij het volgende over:

... Langs een zijweg kwam een boer, met drukke gebaren, naar mij toegelopen en vertelde mij met veel omslag, dat een gekwetste Duitser zich in een herberg bevond tegenover het station van B. en er bewaakt werd door een Duitse officier.

Zonder na te denken, dat ik alleen was en ver van mijn peloton, volgde ik mijn zegsman, doch dicht bij het station poetste hij de plaat ... Een andere boer kwam daar juist voorbij. Onwillig deed hij, toen ik hem vroeg, waar de Duitsers zich bevonden. Ik bedreigde zijn kuiten met mijn bajonet. Toen ging hij ... Onderweg wisten schichtige lieden mij te zeggen, dat er wel drie Duitsers waren ... een beetje verder waren er vier. Onverschrokken trok ik voort en kwam aan het station. Hier dacht ik er om, dat wat diplomatie niet kon schaden.

“Verwittig de Duitsers dat zij buiten komen! Zoniet, dat korte metten zullen gemaakt worden!” beval ik de boer.

Deze aarzelde, weigerde beslist. Ik nam mijn geweer ... Dat hielp. Bibberend, trillend trok hij de herberg binnen en kwam terug met de boodschap, dat ik zou binnenkomen. Een tweede maal legde ik aan op de stumper ...

Hij verdween, om een minuut later weer te verschijnen met een geweer.

“Terug!”, gebood ik, “haal het tweede.”

Nieuwe weigering. Ik moest hem even in de kuiten prikken. Vloekend liep hij weer de herberg binnen. Ik was juist op het punt hem te

volgen, toen, tot mijn groot genoegen natuurlijk, een der Duitsers, de officier, zelf buiten kwam.

Ik legde aan. Dadelijk gingen zijn handen omhoog “Nicht schiessen! Kamerad!” smeekte hij.

Ik nam hem gevangen. Ik ken tamelijk goed Duits. Met enkele woorden stelde ik hem gerust en verklaarde voor zijn vriend te zullen zorgen. Ik trok de herberg binnen, ontkleedde de gewonde, opdat hij niet aan vluchten zou denken en ging beladen met kleren en wapens, in gezelschap van mijn gevangene naar de post terug, die slechts 3 km (!!) verwijderd lag ... Onderweg wou de Duitser mij doen drinken. Ik weigerde halsstarrig, iets waarover ik mij nog heden verheug. Wat verder vertrouwde de gevangene mij toe, dat, ware ik wat later gekomen, een auto hem en de gewonde had weggehaald. Nauwelijks had hij me dat gezegd of ik gaf hem mijn ongeladen geweer te dragen en dwong hem, willens of niet, te lopen zo hard hij kon ... Hijgend kwamen we op onze bestemming aan. Voor de voeten van mijn verbaasde kolonel, die intussen was aangekomen, legde ik mijn last neer. De kolonel wenste mij hartelijk proficiat en beloofde mij het daarbij niet te laten.

Bij het verhoor diende ik als tolk. Mijn gevangene legde zo'n belangrijke verklaringen af, dat mijn luitenant mij genoeglijk op de schouder klopte.

Later vernam ik, dat enkele ogenblikken na B. verlaten te hebben een Duitse auto aankwam om de Duitsers weg te halen ... Het geluk is voor de roekelozen!

Ik vergat haast u te zeggen, dat, na met mijn gevangene wat gesproken te hebben, ik in hem een oud-klant van mijn ouders herkende!

Dat is de historie van mijn eerste gevangene ... tevens de eerste van het vijfde vrijwilligerskorps.